

Nr 83.

Av herr **Werner m. fl.**, om ökat anslag till Folkliga musikskolan i Arvika.

För att möjliggöra en nödvändig löneförbättring för den lärarpersonal vilken är anställd vid Folkliga musikskolan i Arvika liksom ock för att kunna täcka de stigande driftkostnaderna vid skolan ingick styrelsen för musikskolan under hösten 1947 till Kungl. Maj:t med underdånig framställning om ett för driftåret 1948/49 med 20 000 kronor förhöjt anslag till skolans verksamhet.

Efter prövning har kungl. skolöverstyrelsen oförbehållsamt tillstyrkt framställningen. I årets åttonde huvudtitel uttalar emellertid ecklesiastikministern att ehuru starka skäl talade för ett bifall till framställningen nödgades han för sin del avstyrka densamma.

Innan vi ingå på en närmare redogörelse för skolans ekonomiska läge och de inte längre godtagbara förhållanden under vilka de där anställda arbeta, tillåta vi oss några mera allmänna reflexioner.

Det fria bildningsarbetets främsta uppgifter äro att uppväcka medborgarens sinne och känsla för kulturella och andliga värden att i olika avseenden medverka till vårt folks allsidiga utbildning och fostran. Till detta allmänna bildningsarbete har under lång följd av år statligt understöd utgått, och under riksdagen 1947 biföllos framställningar från 1944 års folkbildningsutredning, innebärande en avsevärd höjning av statens ekonomiska bidrag.

Med betryggande statligt stöd ha ungdomsskolor av skilda slag upprättats, såsom folkhögskolor och yrkesbetonade skolor, avseende att ge de unga ökad intellektuell och medborgerlig bildning samt en bättre yrkeskunskap.

Däremot har värden av musiklivet hos vårt folk varit i hög grad förbisedd. Ända till de senaste åren har musiken varit så gott som obefintlig inom den fria svenska folkbildningsrörelsen. Betecknande skriver dr Tage Lindbom i »Arbetarrörelsen och kulturen 1947»: »Går vi över till musiken, är vi inne på de verkligt stora försummelseernas område. Försummelser över hela linjen.»

År 1923 grundades på Agneteberg i Arvika på initiativ av rektor Valdemar Dahlgren Folkliga musikskolan. Folkbildningsmannen Dahlgren hade

insett den brist, som vidlådde svenskt folkligt bildningsliv i det att musiken, utövningen där saknades eller höll på att dö ut. Ändock är den en bildningsfaktor, som mer omedelbart och mer djupgående än något annat utgör ett uttrycksmedel och vänder sig till alla människor. En musikfolk-högskola skulle kunna bidra till att föra musikkulturen ut till folket, att göra tonkonstens skatter i större omfattning till en allmän egendom eller såsom det hette i skolans första prospekt, ge åt eleven »den musik som angår hela mänskligheten». Men skolan skulle också utbilda ledare för de folkliga musiksammanlutningarna, alltså även bli en utbildningsanstalt för folkliga musikpedagoger. Skolan var avsedd att kunna meddela undervisning av högsta art i tekniskt och musikaliskt avseende. Erfarenheten har sedermera visat att dessa högt ställda syften även kunnat infrias.

Folkliga musikskolans förre inspektör, professor Sven Kjellström, skriver sålunda i ett utlåtande: »Det fyrtiotal elever, som varje år utbildas, visa det livligaste intresse, och de resultat, som demonstreras, äro i många fall överraskande goda. Det förtjänar omnämnas i detta sammanhang, att under årens lopp ett dussintal elever fortsatt sin utbildning vid musikaliska akademien och där gjort sig i hög grad gällande, vilket vittnar om den goda grund, som lagts vid skolan. Avsikten med skolans verksamhet är ju icke att fostra yrkesmusiker, men ovan angivna förhållande utgör i alla händelser ett gott vittnesbörd om värdet av begåvningen hos de elever som bevista skolan. Allsidig undervisning meddelas, dels genom samspel i större och mindre grupper samt i musikleära, harmoni, dirigering och blandad körsång i gemenskap med folkhögskolans elever. Åtskilliga av eleverna bli goda musikcirkelledare eller dansas till god och pålitlig förstärkning i de många orkestrar, som äro verksamma på skilda håll.»

Ett betydande antal f. d. elever från Folkliga musikskolan verka nu som konsulenter, instruktörer och ledare för musikcirkelförbund och musikcirkelklar landet runt. Skolan är sålunda till verksamhetens omfattning inte en provinsskola. Den har visserligen djupa rötter i den bygd där den vuxit upp, men den vänder sig till musikbegåvad ungdom över hela landet, och dess flesta elever komma från andra landskap än Värmland.

Folkliga musikskolans inre liv och dess pedagogiska utveckling ha inneburit fortskridande framgång av rik betydelse för bildningsverksamheten över hela vårt land. Ur ekonomisk synpunkt har däremot dess tjugofem-åriga tillvaro inneburit en oavbruten kamp för skolans bestånd, där den lämnats att med otillräckliga medel balansera sig fram på nödens ytterkant.

Under oktober 1926 flyttade den av rektor Dahlgren grundade och ledda folkhögskolan från Agneteberg till Ingesund, beläget en halv mil utanför Arvika. Musikskolan, som från början hyrt in sig hos folkhögskolan, följde med. Tack vare anslag av lotterimedel, inalles 254 000 kr., kunde musikskolan skaffa sig egen byggnad, som invigdes våren 1933. Alltjämt saknar

dock musikskolan erforderligt antal lektions- och övningsrum. Lärar- och elevbostäder saknas helt, likaså köksavdelning och matsal, varför musikskolan i sistnämnda avseenden genom tillmötesgående från folkhögskolans ledning får disponera denna skolas lokaliteter i den mån detta låter sig göra.

Skolan kom tidigt att erhålla ett mindre statligt årsanslag, som successivt ökats och f. n. uppgår till 15 000 kr. Värmlands läns landsting har även givit ekonomiskt stöd, f. n. ett ordinarie årligt anslag å 5 000 kr. I elevavgifter inflöto senaste verksamhetsåret ca 4 000 kr. och i diverse inkomster 1 500 kr. Övriga medel för verksamhetens uppehållande ha tillskjutits av musikskolans stödförening, eller Föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande, år 1944/45 2 200 kr., 1945/46 10 500 kr., 1946/47 8 300 kr. Totalinkomsten för verksamhetsåren 1946/47 uppgick till den blygsamma summan av ca 33 000 kr.

Dessa inkomster ha visserligen möjliggjort verksamhetens bedrivande, men ur dessa knappa materiella tillgångar ha rektor och 4 lärare haft att uppbära sina löner och skolans övriga utgifter att bestridas. Men härigenom har också den ekonomiska grunden lagts för årlig undervisning åt 30—45 elever. (Skolan har inte något år kunnat ta emot hela antalet anmälda ungdomar.)

Att verksamheten kunnat hållas samman och att skolan såsom skett lyckats i sin strävan, beror i hög grad på dess rektors och lärares entusiasm, oegennyttia och offervillighet. Lärarlönerna ha dock intill sista verksamhetsåret varit oskäligt låga. Det är betecknande, att när Värmlands musikcirkelförbund anställde instruktörer för anslutna musikcirklar, dessa instruktörer, som fått sin utbildning vid Folkliga musikskolan, erhöilo högre löner än vad som kom nämnda skolas lärare till del.

Under de tjugofem år Folkliga musikskolan verkat har en omfattande musikeirkelrörelse vuxit fram inom folkbildningsorganisationerna. Denna rörelse har fått några av sina starkaste impulser från Folkliga musikskolan. Musikens stora folkfostrande betydelse har även uppmärksammats av statsmakterna, och när 1944 års folkbildningsutredning tillsattes, yttrade dåvarande ecklesiastikministern till statsrådsprotokollet i utredningens direktiv bl. a., att »särskild uppmärksamhet bör ägnas åt folkbildningsarbetet på musikens och sångens område, varvid är att märka den verksamhet, som bedrivs av Folkliga musikhögskolan i Arvika.»

I det betänkande rörande folkbildningsarbetet inom bl. a. musikens område, som nämnda utredning kommer att framlägga i början av innevarande år, torde förslag komma att inrymmas, som avse att ge Folkliga musikskolan den plats bland rikets ungdomsskolor och i det folkliga bildningslivet, som rätteligen tillkommer den, och sådant ekonomiskt underlag att verksamheten kan bedrivas utan allt för tryckande bekymmer.

Det är dock ofrånkomligt, att skolans bestånd måste tryggas i det nu-

varande övergångsskedet mellan en kvartseklång pionjärstid och en närliggande framtid av mera konsoliderad tillvaro. Men inför det svåra löneläge skolans för sin duglighet väl vitsordade lärare befunnit sig uti löper nu skolan risk att de lämna sina anställningar och söka sig ut som instruktörer inom musikcirkelrörelsen, vilket för dem vore mera ekonomiskt lönande. Skolans styrelse har därför nödgats höja lönerna till skälig nivå, motsvarande vad som f. n. gäller för folkhögskolornas lärare. För att möjliggöra denna löneförhöjning har Kungl. Maj:t på framställning från skolans styrelse tilldelat skolan ett engångsanslag för verksamhetsåret 1947/48 å 7 500 kr., varjämte landstinget för samma tid beviljat ett tillfälligt anslag å 20 380 kr. utöver det här förut omnämnda ordinarie anslaget å 5 000 kr. Landstinget har härvid med eftertryck framhållit att detta nya anslag är att betrakta som ett engångsanslag. Även om landstinget varmt behjärtar skolans sak, anser det sig ej inför pågående utredning kunna påtaga sig ytterligare ekonomiskt understöd åt en undervisningsanstalt, som har riksomfattande syfte och därför främst bör vara en statlig angelägenhet. Förutom dessa ökade anslag till verksamheten under år 1947/48 har skolans styrelse hos den enskilda stödföreningen hemställt om ett till 15 000 kr. förhöjt anslag.

För verksamhetsåret 1948/49 torde skolans styrelse ej kunna räkna med vare sig anslag av lotterimedel eller nytt tillfälligt landstingsanslag. Skolans stödförening, Föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande, *har redan ställt alla sina tillgångar till skolans förfogande*. Det oaktat har skolans styrelse för nämnda år hos stödföreningen hemställt om ett anslag å 15 000 kr. Härutöver måste dock ytterligare 20 000 kr. anskaffas för att behålla lärarna vid skälig lönestandard och undgå en sänkning av lönerna.

I detta nödläge ingick skolans styrelse till Kungl. Maj:t med hemställan om dels ett ordinarie anslag å 15 000 kr. och dels ett tillfälligt anslag å 20 000 kr. till skolans verksamhet under 1948/49. Framställningen tillstyrktes av kungl. skolöverstyrelsen. I årets statsverksproposition har dock ecklesiastikministern, oaktat han anser att starka skäl tala för ett större anslag av staten till skolans verksamhet, sett sig nödsakad begära ett oförändrat anslag, d. v. s. 15 000 kr.

Det härigenom uppkomna ekonomiska läget torde bliva skolans styrelse och dess stödförening övermäktigt *och måhända medföra ett sammanbrott för skolans verksamhet*.

Då Folkliga musikskolan till sin verksamhet är att anse som ett riksintrasse och skolans betydelse för det folkliga bildningslivet är väl omvittnad; då man därjämte torde kunna räkna med att 1944 års folkbildningsutredning kommer att föreslå ett betydande statligt stöd åt det folkliga musiklivet och därmed åt nämnda skola, få vi med hänvisning till det ovan anförda hemställa,

att riksdagen måtte besluta att bevilja Folkliga musikskolan i Arvika ett med 20 000 kronor förhöjt driftanslag för verksamhetsåret 1948—49.

Stockholm den 19 januari 1948.

Osc. Werner.

Aug. Spångberg.

Albert Larsson.

Hildur Humla.

Manne Ståhl.

Gösta Kempe.

*H. E. Nordström,
Torsby.*

*Gustaf Andersson
i Falun.*

Hildur Alvé.

Bertil von Friesen.

Åke Wiberg.

Sven J. Vigelsbo.

Walter Sundström.

*Gustaf Nilsson,
Kristinehamn.*

*Verner Hedlund,
Östersund.*
